

ДОДАТКОВІ ДЕФОРМАЦІЇ ВИТРАТНИХ ХАРАКТЕРИСТИК ТЕРМОСТАТИЧНИХ КЛАПАНІВ У СИСТЕМАХ ОПАЛЕННЯ

Київський національний університет будівництва і архітектури

Анотація

Теорія регулювання клапанів розроблялася для одноконтурних гідравлічних систем без зміни густини робочої рідини. Деформація витратних характеристик клапана в такій системі спричиняється лише гідравлічним опором елементів системи. Розглянуто вплив інших причин деформації витратних характеристик термостатичних клапанів у системах опалення.

Ключові слова: витратна характеристика, деформація витратної характеристики, клапан, водяне опалення

Abstract

The theory of valve control has been developed for single-circuit hydronic systems without change of liquid density. Deformation of throttling characteristics of a valve in such system caused only by hydraulic resistance of the system elements. Influence of other reasons on deformation of TRV throttling characteristics in heating systems are shown.

Keywords: throttling characteristics, deformation of throttling characteristics, valve, water heating

Вступ

Енергоефективність водяного опалення залежить від ефективності регулювання витрати теплоносія в опалювальних приладах залежно від температури повітря в приміщенні. Тому теорія регулювання термостатичними клапанами витрати теплоносія в системах опалення останнім часом набула інтенсивного розвитку [1-4].

В основі теорії лежить аналіз одноконтурної гідравлічної системи з одним клапаном (рис. 1 а) без зміни густини робочої рідини (теплоносія).

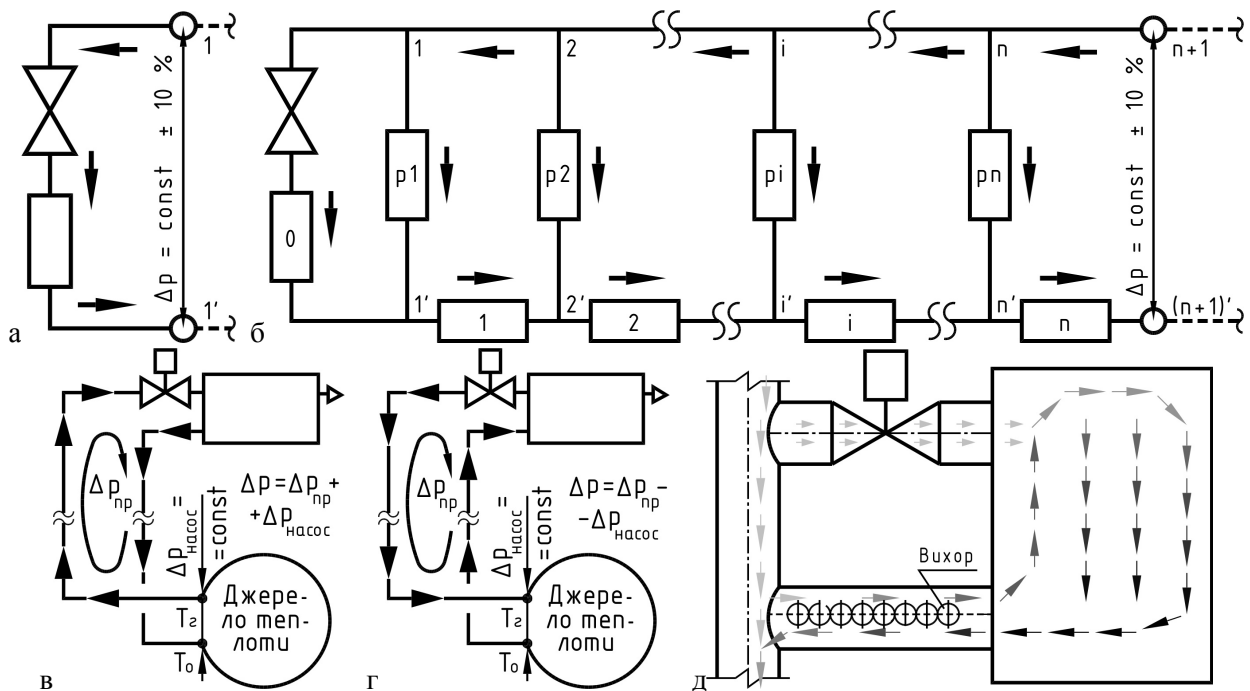

Рис. 1. Розрахункові схеми регульованої ділянки: а – одноконтурної; б – багатоконтурної; в – з природним тиском при циркуляції теплоносія в опалювальному приладі згори-донизу; г – те ж знизу-догори; д – залишкової теплопередачі

Єдиною причиною деформації витратної характеристики клапана є наявність інших гідравлічних опорів у системі. Найбільш сучасні системи водяного опалення будуються саме за одноконтурним принципом. Безпосередньо в термостатичному клапані Danfoss RA-DV вбудовано стабілізатор перепаду тиску, що його охоплює. Тобто регульована ділянка не виходить за межі термостатичного клапана, в якому теплоносій не встигає суттєво охолотитися. Однак, значна кількість двотрубних систем опалення побудована з використанням регуляторів перепаду тиску на приладових вітках, кожна з яких може охоплювати багатоповерхові квартири. Ще більш складними є однотрубні системи опалення, які потребують термомодернізації. У таких системах діють інші причини деформації витратних характеристик.

Додаткові деформації витратних характеристик та їхні причини

За аналогією до похибок (основна і додаткова) пропонується називати *основною* деформацію витратної характеристики іншими опорами в даному циркуляційному кільці, а додатковою – *деформацію*, спричинену іншими факторами. Найбільш розповсюджена додаткова деформація спричинена паралельними ділянками. У роботах [3, 4] теоретично й експериментально показано, що в певних випадках вона може бути значущою, а в певних – ні. Однак, рекомендації щодо розрахунку витратної характеристики в багатоконтурних системах та випадки, коли ця деформація є значущою, не були надані. Будь-яка розгалужена мережа при розрахунку конкретного термостатичного клапана і при постійному положенні інших клапанів може бути зведена до рис. 1 б. Було створено алгоритм розрахунку витратної характеристики за рекурентними залежностями. У більшості правильно запроектованих двотрубних систем опалення вплив паралельних ділянок виявився незначним, що відповідає експериментальним даним [4]. Для сильно розгалужених регульованих ділянок з малим приведеним опором паралельних ділянок цей вплив є суттєвим і вимагає відповідного розрахунку.

Другим ефектом є вплив змінного природного тиску (рис. 1 в,г). На початку регульованої ділянки насосний тиск $\Delta P_{насос} = const$, Па. При закритті термостатичного клапана теплоносій охолоджується в опалювальному приладі глибше. При постійній температурі гарячого теплоносія T_g , К, температура зворотного теплоносія T_o , К, знижується. Це посилює природний тиск $\Delta P_{пр}$, Па. При циркуляції теплоносія в опалювальному приладі згори донизу (рис. 1 в) природний тиск посилює циркуляцію теплоносія та опирається закриттю клапана. При цьому якість регулювання погіршується. При циркуляції теплоносія знизу догори (рис. 1 г) природний тиск заважає циркуляції. При закритті клапана зменшення витрати поглиблюється, що, зазвичай, покращує регулювання.

Третій ефект – залишкова теплопередача опалювальних приладів у однотрубних системах опалення. При практично закритому клапані на верхній підводці, природного тиску достатньо для розшарування потоку в нижній підводці, що посилює циркуляцію (рис. 1 д). Виявлено, що для інженерних розрахунків витрату при практично закритому клапані можна вважати незмінною.

Висновки

Для систем опалення необхідно враховувати деформацію витратних характеристик термостатичних клапанів не тільки під дією інших гідравлічних опорів циркуляційного кільця, але і від дії інших факторів, а саме, паралельних ділянок, природного тиску тощо.

Подяки

Автор дякує компанії Danfoss за сприяння цій роботі та надання інформації щодо обладнання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Пырков В. В. Гидравлическое регулирование систем отопления и охлаждения. Теория и практика / В. В. Пырков. – К.:ІІ ДП «Такі справи», 2010.-303с.
2. Ross Hans. Hydraulics of water heating systems / H. Ross 5-th ed. – Sankt-Petersburg: Peter, 2009. – 365 p.
3. Betschart, W. Hydronics in building technology / W. Betschart. - Zurich: Faktor Verlag AG, 2016. - 329 с.
4. Пырков В. В. Совершенствование теории регулирования автоматизированных систем обеспечения микроклимата / В. В. Пырков // Данфосс Info.– 2009.– No 1-2 .– С. 11-14.

Мілейковський Віктор Олександрович – к.т.н., доц. кафедри теплогазопостачання і вентиляції, Київський національний університет будівництва і архітектури, Київ, e-mail: v_mil@ukr.net

Mileikovskiy Viktor O., Ph. D (Eng.), Associate Prof., Department of Heat and Gas Supply and Ventilation, Kyiv National University of Construction and Architecture, Kyiv, e-mail: v_mil@ukr.net